

Uppföljning av Vårdval Halland närsjukvård

Sammanställt underlag rörande verksamheten vid privata och
regiondrivna vårdvalsenheter 2020

Sammanfattning

Uppföljningsrapporten av Vårdval Halland närsjukvård 2020 beskriver hur verksamheten inom primärvården i Halland har utvecklats under året. Vanligtvis innehåller rapporten information från de årliga kvalitetsrevisionerna på vårdcentralerna, men då revisionerna var tvungna att avbrytas på grund av samhällssmittan med covid-19 var detta inte möjligt till årets rapport.

I årets rapport kan det konstateras att närsjukvården i Halland, trots pandemins påfrestningar på verksamheterna, gjort ett mycket gott jobb. Stora utvecklingssteg har tagits för att med allt större kapacitet möta patienterna digitalt och/eller på distans med hjälp av telefon, videomöten och chatt. De största vårdgivarkategorierna ser ett konsekvent minskat antal fysiska besök under året, samtidigt som Närsjukvården Halland har mer än fördubblat andelen distanskontakter gentemot 2019.

Innehåll

Sammanfattning	1
1. Vårdvalenheter och listning	4
1.1 Utbudspunkter och storlek	4
1.2 Listning – invånarnas val	5
1.3 Ekonomi	6
1.4 Beräkningsgrund för ersättning	7
1.5 Asylsökande och nyanlända	8
1.6 Sjukfall per vårdenhet	8
1.7 Läkarinsats i hemsjukvård, kommunens särskilda boenden samt korttidsboenden	9
1.8 ST-läkare	10
2. Besöksstatistik	10
2.1 Besöksutveckling under året	10
2.2 Besök över regiongränser	11
2.3 Distanskontakter	12
2.4 Täckningsgrad	12
3. Tillgänglighet	13
3.1 Tillgänglighet i primärvården	13
3.2 Tillgänglighet till medicinsk bedömning inom tre dagar	13
3.3 Tillgänglighet per telefon	14
3.4 Tillgänglighet via 1177 Vårdguidens e-tjänster	14
4. Kvalitet	14
4.1 Hälsoinriktad hälso- och sjukvård	14
4.2 Antibiotikaförskrivning	15
4.3 Vaccination mot säsongsinfluensa	15
4.4 Hygien	16
4.5 Patientnämnden	16
4.6 Hälso- och sjukvårdsbarometern	17
5. Läkemedel och terapeutiska kvoter	18
6. Barnhälsovård	20
6.1 Vaccination	20
6.2 Hembesök och föräldragrupp	21
6.3 BHV-sjuksköterskebemanning	21

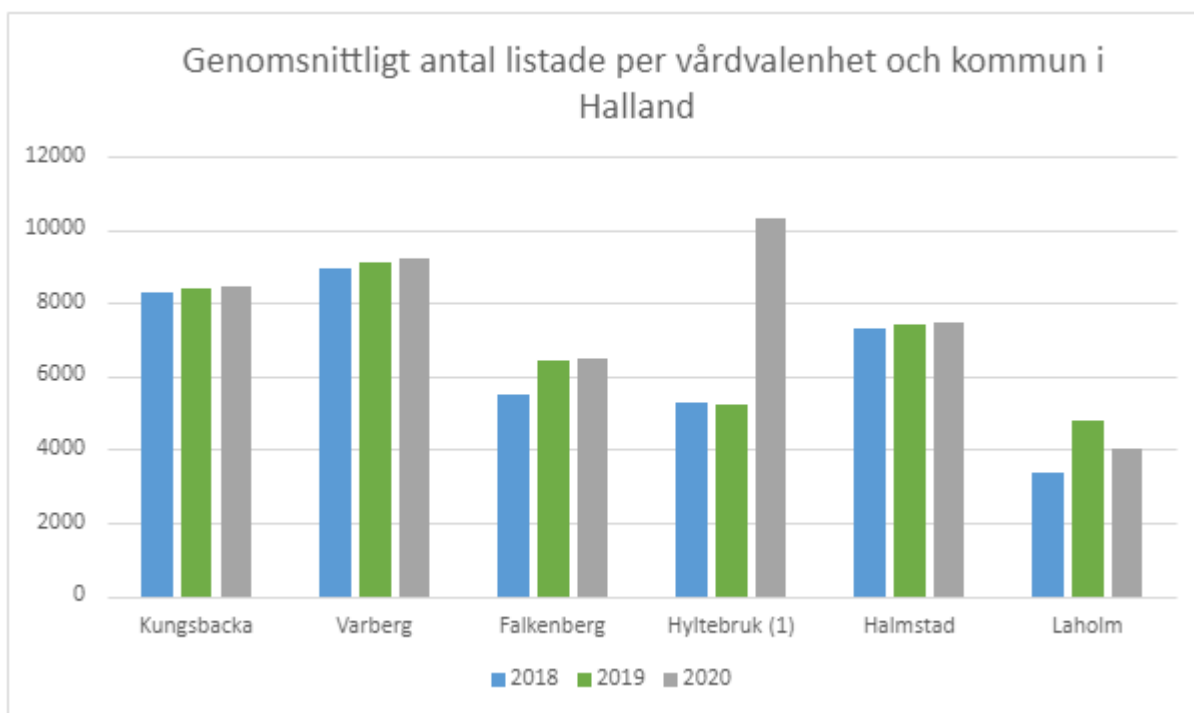
6.4 Amning	22
6.5 EPDS	22

1. Vårdvalenheter och listning

- 2020 hade en genomsnittlig vårdcentral i Region Halland ca 7300 listade patienter.
- 52 procent av invånarna är listade vid en regiondriven vårdcentral och 48 procent hos en privat vårdgivare.

1.1 Utbudspunkter och storlek

Vid slutet av 2020 fanns det 46 vårdvalenheter (även benämnda vårdcentraler och vårdenheter) i Halland, vilket är en mer än vid slutet av 2019. 24 enheter var regiondrivna och 22 enheter drevs av privata vårdgivare. Likt föregående år har Varberg fortsatt högst antal genomsnittligt listade med ca 9 200 invånare per enhet och Laholm har fortsatt lägst antal genomsnittligt listade med ca 4 000 per enhet.¹ Spannet är dock stort och den minsta vårdvalsenheten i Halland har knappt 1 500 listade och den största strax över 15 000.

Under 2020 var det genomsnittliga antalet listade på de halländska vårdvalenheterna ca 7 300 personer vilket är ungefär som året innan.² Siffrorna påverkas naturligtvis av befolkningsökning men också av antalet vårdvalsenheter i länet som förändrades främst under 2019 genom sammanslagningar av några privata enheter och bildandet av filialer. Under 2020 bildades ingen filial men däremot tillkom en ny privat vårdgivare. De senaste etableringarna är Närvård

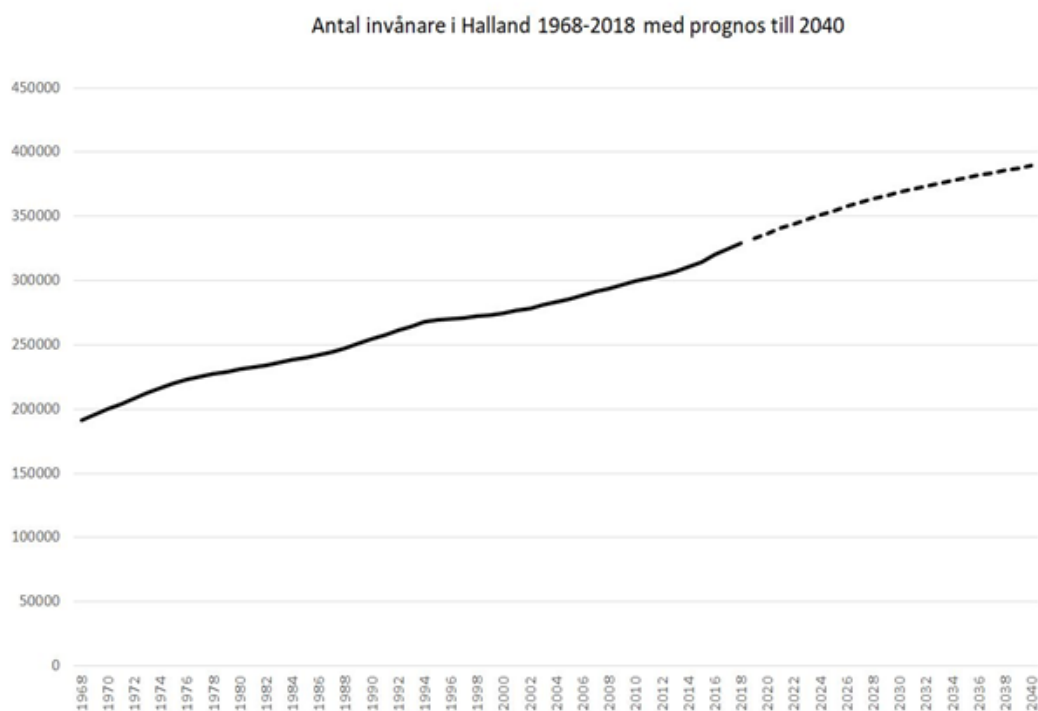
¹ I januari 2021 övergick Vårdcentralen Torup till att bli en filial till VC Hylte vilket minskar det totala antalet utbudspunkter till 45 varav 23 regiondrivna. I och med att datauttaget gjordes i januari 2021 är det också förklaringen till att 2020 års stapel för Hyltebruk är så hög (över 10 000 invånare är knutna till en vårdcentral).

² Genomsnittligt antal listade i Halland var 7400 per enhet 2019 och 6800 per enhet 2018.

Knäred, som öppnade sin verksamhet i mitten av januari, och Nya Säröleden som ersatte Säröledens familjeläkare i september 2020.

1.2 Listning – invånarnas val

Vid årsskiftet 2020/2021 hade Halland 336 748 invånare³. Om den nuvarande prognosen följs kommer Halland att växa med ungefär 60 000 invånare till år 2040. Det innebär ett snitt på 3000 nya hallänningar per år, både genom nettoinflyttning och genom födselar.

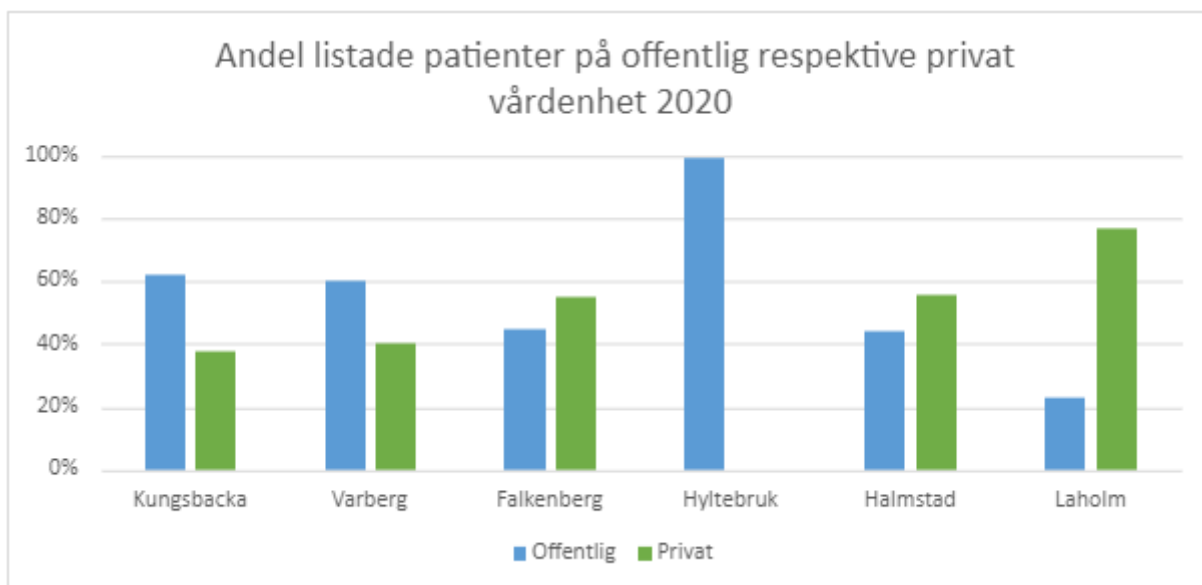

Under året genomfördes 29 636 aktiva vårdval i Halland och majoriteten av dem, 74 procent, gjordes digitalt. Det är en liten ökning från 2019 då 27 692 aktiva vårdval gjordes, varav 71 procent digitalt. Det totala antalet listningar och omlistningar för 2020 är dock i paritet med siffrorna för 2019⁴.

52 procent av invånarna var listade vid en regiondriven vårdcentral och 48 procent vid en privat enhet. De privata vårdgivarna fortsätter dock att följa trenden från de senaste två åren med ökad marknadsandel och avslutade året med + 0,3 procent.

³ Källa: www.scb.se

⁴ 2020: 29 636 aktiva vårdval, 10 449 systemtilldelade (totalt 40 085). 2019: 27 692 aktiva vårdval, 11 968 systemtilldelade (totalt 39 660)

1.3 Ekonomi

Hälsa- och sjukvårdspenget är den primära ersättningen till vårdenheterna i Vårdval Halland närsjukvård, utöver patientavgifter och extra ersättningar⁵. Budgeten beräknas genom att justera för befolkningsförändringar, kostnadsökningar, förändringar i ersättningsmodellen och förändringar i vårdenheternas åtagande. Tabellen nedan visar ökning av budget årligen, samt utfall.

Finansiering Vårdval Halland närsjukvård	2018	2019	2020
Budget för finansiering VVH närsjukvård (tkr)	1 071 115	1 077 116	1 115 760
Ökning per år (tkr)	52 378	6 001	38 644
Ökning per år	5,1 %	0,6 %	3,6 %
Kronor per poäng	3 277	3 192	3 265
Utfall för finansiering av VVH närsjukvård (tkr)	1 079 866	1 070 465	1 117 498
Differens mot budget (tkr)	-8 752	6 751	-1 738

Ökningen av budget mellan 2019 och 2020 (38,6 mnkr) är fördelat på befolkningsökning och prisökning (+49 mnkr), en justering (+0,7 mnkr) och en kostnadseffektivisering (-11,2 mnkr). Justeringen består av följande poster:

- VAS sammanhållen journal (+9 mnkr)

⁵ Extra ersättningar är exempelvis finansiering av uppdrag som beslutas under året, men även de ersättningar som vårdcentralerna tar emot utöver hospiten så som patientavgifter, utomlänsersättningar, ST-läkare ersättning etc.

- Ersättning för rotavirus vaccinationer (+1 mnkr)
- Ersättning för ökade kostnader av hjälpmedelsproduktioner inom inkontinens (+2,6 mnkr)
- Satsningar på vårdplanerare för trygg och effektiv utskrivning (+3,8 mnkr)
- Flytt av uppdraget av beredskapsjour till upphandlad part (-15,7 mnkr).

Differens mot budget har sin främsta förklaring i diskrepansen mellan den beräknade befolkningen och det verkliga utfallet. Under 2020 har även pandemin påverkat utfallet ytterligare.

1.4 Beräkningsgrund för ersättning

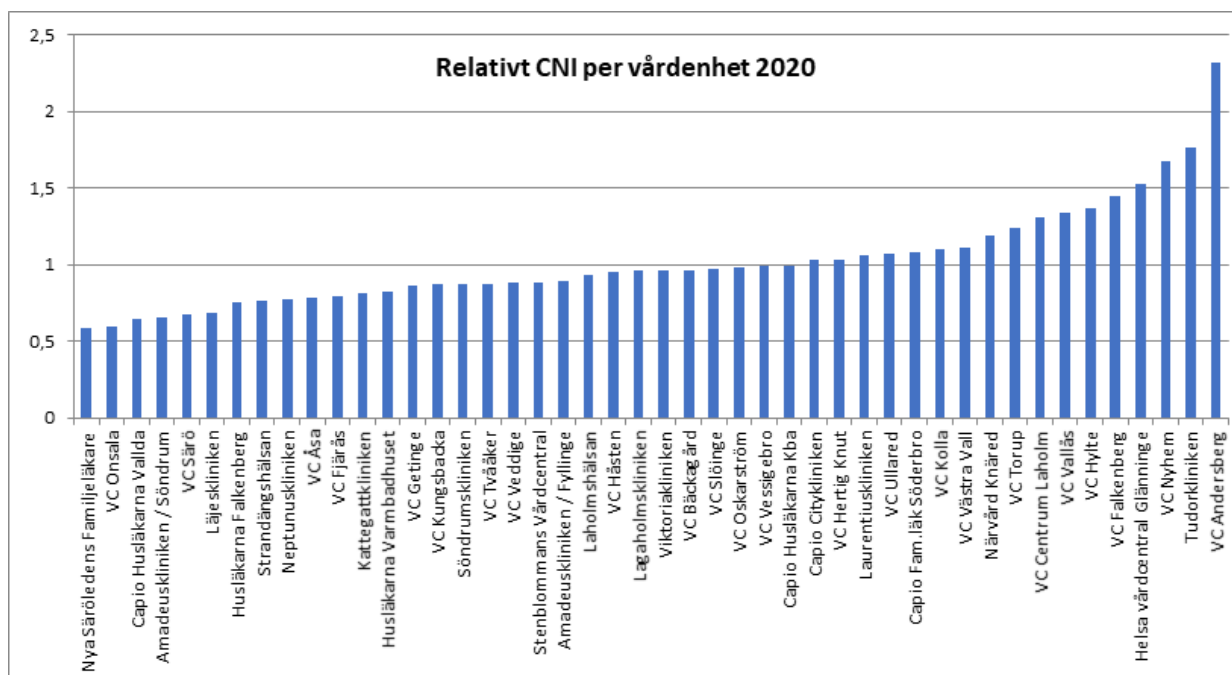
När Vårdval Halland infördes 2007 baserades ersättningsberäkningen till de olika vårdvalsenheterna enbart på olika åldergrupper. Sedan 2016 är detta ändrat så att beräkningsgrunden i Vårdval Halland till viss del också tar hänsyn till skillnader i patientgrupper så som kön, ålder och socioekonomi.⁶ Bakgrunden till detta är att Statistiska Centralbyrån (SCB) har identifierat sju socioekonomiska variabler som med evidens går att koppla samman med en förhöjd risk för ohälsa. Care need index, vanligen kallat CNI, är en mätmetod som gör att det utifrån dessa sju variabler går att beräkna risken för ohälsa i ett område.⁷ Metoden grundar sig på SCB:s befolkningsdata där de utvalda variablerna har graderats av ett stort antal distriktsläkare på skalan 0-9 utifrån hur mycket tid som läkarna bedömer att variablerna påverkar deras arbetsbelastning. Svaren har sedan använts för att skatta variablernas betydelse (deras relativa vikt i förhållande till varandra) och relevansen i svaren har även verifierats av empirisk data.

Det är ett känt faktum att personer som bor i socioekonomiskt utsatta områden löper högre risk för sämre hälsa, och tanken med att basera en del av hälso- och sjukvårdspengen på CNI är att kompensera vårdcentralerna för den potentiella mertid de lägger på patienter med hög CNI.

CNI har ett medianmått på 1,0 vilket innebär att ett värde över 1,0 visar att det finns en högre risk för ohälsa och ett värde under 1,0 indikerar en minskad risk för ohälsa.

⁶ CNI-beräkningen utgör tio procent av hälso- och sjukvårdspengen

⁷ Variablerna som används är: ålder över 65 år och ensamboende; utlandsfödd; arbetslös eller i åtgärd 16-64 år; ensamstående förälder med barn 17 år eller yngre; person ett år eller äldre som flyttat in i området; lågutbildad 25-64 år; ålder yngre än fem år.

1.5 Asylsökande och nyanlända

I Halland fanns vid 2020 års slut 886 asylsökande personer. Motsvarande siffra 2019 var 1 211. Fördelning av anvisningar av nyanlända till kommuner enligt regeringens beslut om tilldelad länsfördelning för Hallands län 2020 låg på 311 personer, varav ca hälften av dessa kommer som kvotflyktingar⁸. Kvotflyktingar har i vissa fall ett större vårdbehov än andra grupper.

I Halland finns ett av Migrationsverkets största boende på Spenshult med plats för ca 600 personer där Vårdcentralen Oskarström har områdesansvar. Vårdcentralen har en sköterskemottagning på plats som är öppen två dagar i veckan. Syftet är att möta med nära vård och förebygga psykisk ohälsa, och Psykiatri Halland stöttar mottagningen med konsultationer. Pandemin har gjort att antalet asylsökande under året har minskat, både i länet och på Spenshult. Pandemin har också lett till att anhöriginvandringen minskat och Migrationsverkets prognoser före covid-19-utbrottet har justerats då det varit svårare för flera grupper av flyktingar att ta sig vidare i Europa på grund av pandemin.

1.6 Sjukfall per vårdenhet

Resultatet av antal sjukfall (sammanhängande period med utfärdade intyg för sjukpenning⁹) i Halland under 2020 visar en spridning mellan 24-128 sjukfall/1000 listade. Medianvärdet för 2020 ligger på 88 sjukfall/1000 listade och visar på en minskning av antal sjukfall jämfört med 2019 (100 st). Då pandemin under 2020 påverkat behovet av antal utfärdade intyg måste jämförelser med

⁸ En kvotflykting är en person som flytt från sitt land och som har blivit utvald av FN:s flyktingorgan UNHCR till att få flytta till ett annat land. Regeringen och riksdagen bestämmer hur många kvotflyktingar Sverige ska ta emot.

⁹ Ett pågående sjukfall är en sammanhängande period då en person mellan 16-67 år är sjukskriven med sjuk- eller rehabiliteringspenning. Data hämtas från Nationella e-tjänsten Intygsstatistik.

tidigare perioder göras med försiktighet. Detta då regelverket för när en sjukskrivning behöver styrkas med intyg har varierat mellan 8-22 dagar under det gångna året.

Utfallet av antal sjukfall är svårt att bedöma då det finns flera orsaker som kan skapa variation i resultatet och än mer när regelverket justerats under året. Det finns stora skillnader mellan vårdenheterna i samma kommun utan tydlig korrelation vad det gäller kommunernas skillnader i ohälsotal¹⁰ eller CNI. Resultatet utgör en grund för verksamhetsdialog, behov av egenanalys samt erbjudande om utbildning och stöd för frågorna i verksamheten. På Regionkontoret finns samordningsstöd som håller ihop övergripande analys och utvecklingsarbete kring sjukskrivningsprocessen centralt.

1.7 Läkarinsats i hemsjukvård, kommunens särskilda boenden samt korttidsboenden

I den överenskommelse¹¹ som är tecknad mellan Region Halland och de halländska kommunerna regleras parternas ansvar för hemsjukvård. Överenskommelsen innebär att kommunen ansvarar för hälso- och sjukvårdsinsatser utförda av sjuksköterskor, sjukgymnaster/fysioterapeuter och arbetsterapeuter som kan ges i den enskildes hem (ordinärt boende). Region Halland ska i enlighet med Hälso- och sjukvårdslagen ansvara för att säkerställa att ändamålsenlig läkarresurs garanteras i hemsjukvården. Inskrivning i hemsjukvården ska ske efter vårdplanering.

Sedan 2015 har en förstärkning skett av läkarmedverkan i hemsjukvården. Initialt drevs detta som ett gemensamt projekt med kommunerna. Projektet har årligen förlängts och drivs av Driftnämnden Närsjukvård på uppdrag av Regionstyrelsen och finansieras helt av Region Halland. Läkarmedverkan i hemsjukvården har till syfte att om möjligt förhindra onödiga inläggningar på sjukhus och är ett kompletterande stöd för patienter inskrivna i hemsjukvården, främst i eget boende med svårighet att ta sig till vårdcentral. Läkarmedverkan i hemsjukvården finns etablerat i området kring Halmstad, Falkenberg, Varberg och Kungsbacka. Under 2020 fattade Regionstyrelsen beslut om att läkarinsatsen för patienter inskrivna i hemsjukvården i ordinärt boende, med ett utökat uppdrag att gälla hela Halland och även innefatta kommunernas korttidsboende, blir ett särskilt uppdrag för Driftnämnden Närsjukvården från och med januari 2021.

I Halland finns 60 särskilda boenden med totalt 2 814 platser samt 12 korttidsboenden med 244 platser. Läkarinsatsen i boendena är ett särskilt uppdrag¹² till vårdvalenheterna. Avtal träffas mellan regionen och de vårdvalenheter som mot en ersättning väljer att åta sig sådant ansvar.

¹⁰ Ohälsotalet är ett mått på antalet utbetalda dagar med sjukpenning, rehabiliteringspenning samt sjukersättning/aktivitetsersättning från socialförsäkringen delat med antalet registrerade försäkrade (befolkningen) 16-64 år på årsbasis.

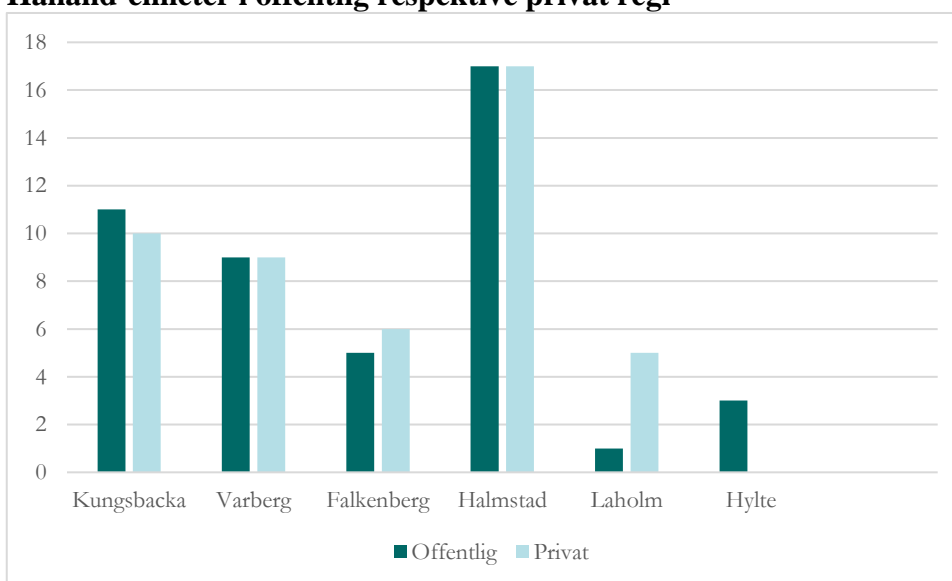
¹¹ Överenskommelse om hemsjukvården i Halland. Diarienummer RS181313

¹² Förfrågningsunderlag och uppdragsbeskrivning för Vårdval Halland närsjukvård 2020

1.8 ST-läkare

För att trygga återväxten av specialister i allmänmedicin är regionens satsningar på tjänster för specialisering, så kallade ST-läkartjänster, en viktig faktor. I slutet av 2020 fanns det 93 ST-läkare under utbildning på vårdenheterna, vilket kan jämföras med 96 vid slutet av 2019. Antalet fördelade tjänster under året var 18 stycken. 6 ST-läkare slutförde sin utbildning under 2020 och blev färdiga specialister i allmänmedicin. Diagrammet nedan visar antal ST-läkare fördelat per kommun och på vårdenheter utifrån driftsform.

Antal ST-läkare i allmänmedicin 2020 per kommun uppdelat på Vårdval Halland-enheter i offentlig respektive privat regi

2. Besöksstatistik

- Samtliga jämförda vårdgivarkategorier såg ett minskat antal besök under 2020.
- Antalet distanskontakter inom närsjukvården har under året mer än fördubblats gentemot 2019.

2.1 Besöksutveckling under året

Det totala antalet besök inom regionalt och privat drivna vårdcentraler minskade under 2020 jämfört med 2019. Att besöken till sköterskor minskade redan 2019 förklarades delvis av att besöken det året blev avgiftsbelagda med 100 kr. För

2020 är det dock en konsekvent minskning i samtliga jämförda vårdgivarkategorier¹³ och den främsta anledningen bedöms vara pandemin.

Vårdgivar-kategori	Antal vårdkontakter 2018	Antal vårdkontakter 2019	Antal vårdkontakter 2020	Förändring i antal 2018-2019	Förändring i antal 2019-2020	Förändring i % 2018-2019	Förändring i % 2019-2020
Läkare	499 018	508 460	465 316	9 442	-43 144	2%	-8%
Sköterskor	483 881	439 002	404 210	-44 879	-34 792	-9%	-8%
Fysioterapi	198 730	208 342	175 812	9 612	-32 530	5%	-16%
Psykosocialt stöd	42 538	47 014	44 386	4 476	-2 628	10%	-6%
Arbetsterapi	30 421	33 539	29 782	3 118	-3 757	10%	-11%
Totalt	1 254 588	1 236 357	1 119 506	-18 231	-116 851	-1%	-9%

Region Hallands data visar att ca 95 000 vårdkontakter¹⁴ under året skedde på en annan enhet än den som patienten är listad på, vilket är i paritet med året innan. I praktiken resulterar varje sådant besök i ett avdrag av hälso- och sjukvårdspengen för den vårdenhet där patienten är listad.

2.2 Besök över regiongränser

I enlighet med Patientlagen kan invånare söka primärvård fritt över regiongränserna i Sverige. Region Hallands siffror visar att hallänningarna fortsätter söka allt mer vård över länsgränserna, men den stora ökningen i utomlänbesök från föregående år har troligtvis att göra med både användandet av distanskontakter och pandemin. I likhet med föregående år är det främst i Region Sörmland som hallänningarna söker vård vilket kan kopplas till att det är där som de största digitala vårdaktörerna är placerade. Av 78 256 utomlänbesök under 2020 är 48 504 besök registrerade på Region Sörmland¹⁵.

Den halländska primärvården fortsätter att attrahera besök från andra regioner och det syns en liten men stadigt uppåtgående trend under de senaste åren. Av utomlänbesöken i Halland stod Närakuten för ca 8000 besök 2018, ca 7000 besök

¹³ Med sköterskor avses här sjuksköterskor, distriktsköterskor och undersköterskor. Med fysioterapi avses besök till sjukgymnast så väl som naprapat. Med psykosocialt stöd avses här kurator, psykolog, psykoterapeut och samtalsterapeut. Distanskontakter samt besök vid jourcentral och Närakuten är inkluderade. Telefonkontakt, brevkontakt, laboratoriebesök samt besök till utförare på taxa är exkluderade.

¹⁴ Besök till sköterska och läkare på annan vårdenhet än den som patienten är listad på, inkl. utomlänbesök, taxeläkare allmänmedicin, läkare sjuksköterska distriktsköterska, undersköterska. Exklusive jourcentraler, Närakuten i Kungälv, hälsa och rehab samt sjukgymnaster på taxa. 2019: 94 904 besök, 2020: 94 598 besök.

¹⁵ Det finns dock inga fastställda uppgifter på hur dessa besök fördelar sig mellan fysiska besök och distansbesök.

2019 men knappt 5000 besök 2020, en minskning som troligtvis är kopplad till pandemin.

	2018	2019	2020
Antal besök som hallänningar gjort i primärvården i andra regioner (inkl. distanskontakter)	41 861	58 095	78 256
Antal besök i halländsk primärvård av invånare från andra regioner (inkl. närakut men exkl. vårdgivare på taxa)	56 683	57 731	61 221

2.3 Distanskontakter

Enligt Socialstyrelsens definition är distanskontakter de vårdkontakter i öppenvården där hälso- och sjukvårdspersonal och patient är rumsligt åtskilda. Socialstyrelsen fastslog definitionen 2017 och året efter infördes distanskontakter i Region Halland. Från och med 2019 är det ett krav inom Vårdval Halland närsjukvård att kunna erbjuda distanskontakter till patienter. Samtliga enheter i Halland erbjuder distanskontakter via telefon och drygt hälften av enheterna har utbud av distanskontakt via videolänk eller chatt.

Antalet distanskontakter vid såväl regiondrivna som privata vårdcentraler ökade kraftigt under året. Antalet distanskontakter i den regiondrivna Närsjukvården har mer än fördubblats gentemot föregående år. Vårdmöten via telefon ökade från 18 134 stycken 2019 till 38 537 stycken 2020. 4 294 distanskontakter genomfördes via videolänk, vilket är en mycket kraftig ökning i förhållande till föregående år, då endast 636 stycken genomfördes. Antal genomförda videomöten via Vårdcentralen Hallands app, som introducerades våren 2019, är 3 188 stycken gentemot 189 för 2019.

2.4 Täckningsgrad

Täckningsgraden är benämningen på det vårdkonsumtionsmått som avser hallänningens öppenvårdsbesök i närsjukvård i relation till all öppenvård (specialistvård och närsjukvård). Hylte har högst täckningsgrad med 74 procent och Varberg ligger på lägst nivå med 65 procent. Det innebär att invånarna i Hylte använder en högre andel av den öppna vården på primärvårdsnivå än vad invånarna i Varberg gör. Detta är ett mönster som sträcker sig över tid.

Tabell över procentuell förändring i täckningsgrad					
Kommun	Helår 2017	Helår 2018	Helår 2019	Helår 2020	Förändring 2019-2020
Hylte	73,55	73,61	73,82	73,69	-0,1
Halmstad	69,52	70,04	68,45	68,17	-0,3
Laholm	72,70	72,41	71,20	72,00	0,8
Falkenberg	66,98	68,51	68,55	68,89	0,3
Varberg	65,68	63,53	64,66	64,96	0,3
Kungsbacka	67,99	68,37	67,68	68,68	1,0

3. Tillgänglighet

- Den genomsnittliga måluppfyllelsen gällande medicinsk bedömning inom tre dagar ligger på 80 procent. Inga skillnader noteras mellan kvinnor och män.
- 93 procent av telefonsamtalen till närjukvården besvarades samma dag, vilket är över genomsnittet för riket.

3.1 Tillgänglighet i primärvården

Primärvården är ansvarig för den första vårdkontakten och alla som ringer ska få kontakt med vårdcentralen för rådgivning och/eller tidsbokning samma dag enligt den nationella vårdgarantin.

Närsjukvården har under året fortsatt att utveckla arbetssätt för att nå upp till målet avseende vårdgarantin. Målsättningen för året var att öka drop-in verksamhet i olika former, för att kunna erbjuda fler tider för patienter med lättare akuta besvär. På grund av pandemin och riskerna för smittspridning har dock denna satsning inte kunnat genomföras på önskat sätt.

3.2 Tillgänglighet till medicinsk bedömning inom tre dagar

Den förstärkta vårdgarantin inom primärvården innebär att patienten har rätt till en medicinsk bedömning inom tre dagar för ett nytt eller försämrat hälsoproblem. Den medicinska bedömningen ska göras av den personalkategori som är bäst lämpad utifrån patientens behov. Det kan vara läkare eller annan legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal inom primärvården eller kuratorer. Den förstärkta vårdgarantin inom primärvården har stimulerat till att förbättra flöden och tillgänglighet till fler professioner inom Vårdval Halland. Utfallet i Halland för medicinsk bedömning inom tre dagar, visar en genomsnittlig måluppfyllelse på 80 procent för årets samtliga månader, med en variation mellan 69 och 86 procent. Spridningen mellan vårdcentralernas visar att drygt två tredjedelar uppvisar resultat på minst 80 procents tillgänglighet för medicinsk bedömning inom tre dagar. Inga större skillnader noteras mellan kvinnor och män.

Andel genomförda medicinska bedömningar inom tre dagar per yrkesgrupp		
Yrkesgrupp	Region Halland	Riket
Besök till läkare	87 %	85 %
Besök till sjuksköterska	70 %	85 %
Besök till fysioterapeut/sjukgymnast	52 %	50 %
Besök till arbetsterapeut	61 %	50 %
Besök till psykolog	37 %	44 %
Besök till kurator	39 %	40 %

3.3 Tillgänglighet per telefon

Under 2020 har två nationella telefontillgänglighetsmätningar genomförts. Både vårens och höstens mätningen visade att 93 procent av samtalen besvaras samma dag vid telefonrådgivning eller tidsbeställning, vilket är i nivå med föregående års resultat. Region Hallands resultat är sex procentenheter bättre än genomsnittet för riket.

3.4 Tillgänglighet via 1177 Vårdguidens e-tjänster

Vårdvalenheterna har krav om att erbjuda ett basutbud via 1177.se Vårdguidens e-tjänster, bl.a. webbtidbok. Vårdcentralernas patienter använder webbtidboken i en högre omfattning än 2019. Den mest använda tjänsten är avbokning av besök följt av ombokning och därefter bokning.

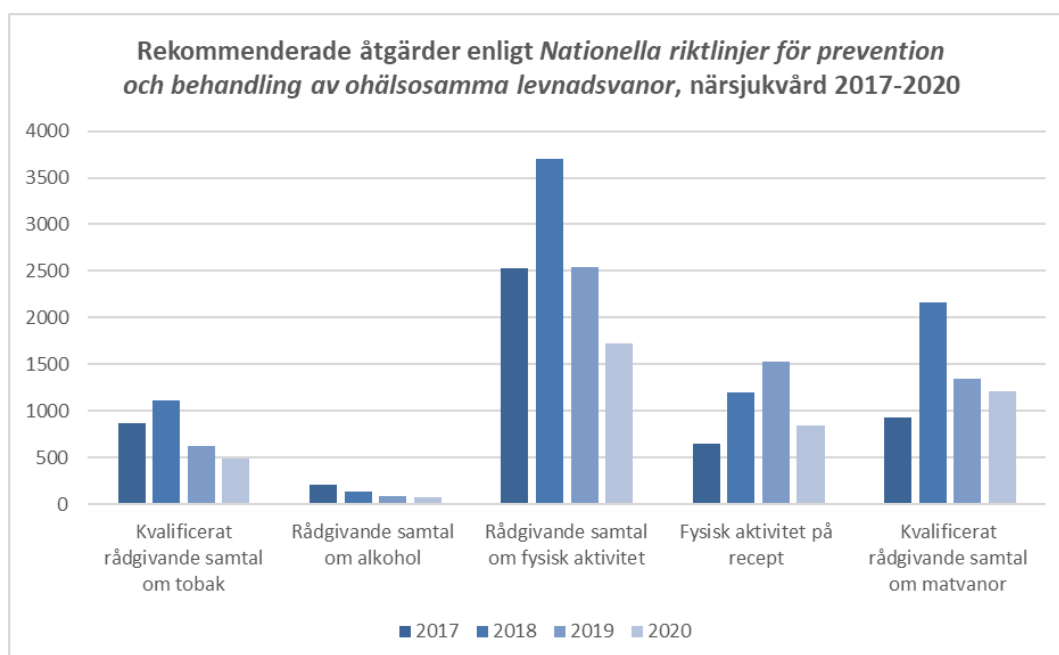
4. Kvalitet

- Invånarna i Halland upplever sig ha rimliga väntetider till vården och reslutaten för denna indikator har förbättrats med fem procentenheter gentemot 2019.
- Inkomna ärenden till Patientnämnd Halland har ökat för både privata och regiondrivna vårdvalenheter under året. Medan de regiondrivna har sett en ökning med fem procent har ärendemängden för de privata vårdgivarna ökat med 63 procent sedan 2019.

4.1 Hälsoriktad hälso- och sjukvård

Ohälsosamma levnadsvanor

I årets uppföljning ses en nedgång vad gäller åtgärder för att stödja hallänningarnas levnadsvanor. Störst förändring har skett i området fysisk aktivitet. Förskrivning av fysisk aktivitet på recept som har ökat markant under de senaste åren minskade med ca 45 procent mellan 2019 och 2020.

Fler kvinnor än män får stöd för att förändra tobaksbruk, medan det är ett omvänt förhållande när det gäller stöd kring alkohol, ohälsosamma matvanor och fysisk aktivitet. Det är dock fler kvinnor som får fysisk aktivitet på recept.

Skillnaderna mellan olika vårdcentraler i Halland när det gäller stöd och rekommenderade åtgärder är fortsatt relativt stora och nationell uppföljning betonar att det finns stora skillnader mellan regionerna. Nationellt lyfts särskilt att riskbruk av alkohol blir mer vanligt i befolkningen samtidigt som rådgivningen är mindre vanlig.¹⁶ Detta kan också ses i Halland.

Internationella och nationella rapporter pekar på att hälsosamma levnadsvanor påverkar vilken svårighetsgrad covid-19 får för den som insjuknar och individens förutsättningar i rehabiliteringen. Hälsosamma levnadsvanor är viktiga också för att minska pandemins indirekta hälsoeffekter så som psykisk ohälsa, och fysisk aktivitet och nutrition är essentiella i rehabiliteringen efter genomgången infektion.

Riktade hälsosamtal

Arbetet med riktade hälsosamtal till 40-åringar, med målet att främja goda levnadsvanor och minska insjuknandet i hjärt-kärlsjukdom och diabetes, startade i början av året vid sju vårdcentraler. Pilotinförandet pausades dock i mars på grund av pandemin. Arbetet ska återupptas hösten 2021 med efterföljande breddinförande från januari 2022. Trots pausat införande pågår viss utveckling av system- och metodstöd i samarbete med Region Västmanland och Region Sörmland.

4.2 Antibiotikaförskrivning

Halland har en fortsatt sjunkande antibiotikaförskrivning, vilket är positivt, och för helåret 2020 uppnåddes en minskning på 17 procent. I Halland förskrevs under året 233 antibiotikarecept per 1000 invånare vilket är ett bättre resultat än snittet för riket och ligger under det nationella målet på 250 antibiotikarecept per 1000 invånare. Vårdval Halland närsjukvård uppvisar en stadig minskning sedan mätningarna började 1998 och detta bedöms vara ett resultat av strukturerat förbättringsarbete. En bidragande orsak till den kraftiga minskningen under 2020 är även pandemin, med färre bakterieorsakade infektioner och färre vårdkontakter.

4.3 Vaccination mot säsongsinfluensa

Den äldre delen av befolkningen samt övriga riskgrupper rekommenderas årligen att vaccinera sig mot säsongsinfluensa för att motverka allvarliga komplikationer. Vaccination mot säsongsinfluensa för dessa riskgrupper har under de tre senaste åren legat på 55 procent i Halland. Ingen region når upp till det nationella målet om en vaccinationstäckning på 75 procent. Totalt i riket syns en variation mellan 36 och 63 procent i vaccinationstäckning där Region Jönköping under det gångna året var den region som hade flest antal registrerade vaccinationer och Region

¹⁶ Socialstyrelsen, Primärvårdens stöd till patienter med ohälsosamma levnadsvanor, 2019

Västernorrland den region med minst antal vaccinationer. Snittet för Sverige var 53 procent vaccinerade mot säsongsinfluensa.¹⁷

De regiondrivna vårdcentralerna i Halland vaccinerade under säsongen 2020/2021 ca. 65 000 invånare, vilket är en ökning med 30 procent gentemot föregående säsong. Siffran innefattar dock fler personer än bara de ovan nämnda riskgrupperna.

4.4 Hygien

Två gånger per år utförs så kallade basala hygienmätningar där medarbetarnas följsamhet till grundläggande hygiensteg och klädregler observeras. Resultatet för 2020 visar 90 procents följsamhet till de fyra grundläggande klädreglerna¹⁸. Av de fyra stegen inom basala hygienrutinerna visar mätningen 87 procents följsamhet.¹⁹ 92 procent av medarbetarna spritar händerna direkt före patientnära kontakt och 97 procent av medarbetarna spritar händerna direkt efter patientnära kontakt.

4.5 Patientnämnden

Under 2020 ökade Patientnämnden Hallands totala ärendemängd gällande närsjukvård med 26 procent gentemot föregående år. Den största ökningen står de privata vårdenheterna för, som 2020 hade 178 ärenden jämfört med 109 ärenden 2019. Det innebär en ökning på 63 procent, vilket är en kraftig uppgång. Det får samtidigt ställas i relation till att de privata vårdgivarna behandlar närmare hälften av de halländska invånarna och de har, trots årets siffror, ännu inte hälften av ärendena till Patientnämnden. Av de inkomna ärendena rörande privata vårdgivare är de största kategorierna *Vård och behandling* (42 procent) och *Kommunikation* (29 procent).

För regionen som helhet fördelar sig de inkomna ärendena främst på kategorierna ”*Vård och behandling*” (ca 35 procent), ”*Kommunikation*”²⁰ (ca 30 procent), ”*Vårdansvar och organisation*” (ca 13 procent) samt ”*Tillgänglighet*” (ca 10 procent). Fördelningen över de olika kategorierna är i stort sett som föregående år. Under det gångna året har ärenden relaterade till covid-19 markerats särskilt för att dessa ska kunna analyseras och de utgör 9 procent av den totala summan.

¹⁷ Källa: Vården i siffror

¹⁸ De grundläggande klädreglerna är uppsatt/kort hår, korta naglar/inget konstmaterial, fri från smycken etc. samt korrekt arbetsdräkt.

¹⁹ De basala hygienrutinerna är korrekt användning av plastförkläde/skyddsrock, korrekt användning av handskar, spritning av händer före samt efter besök.

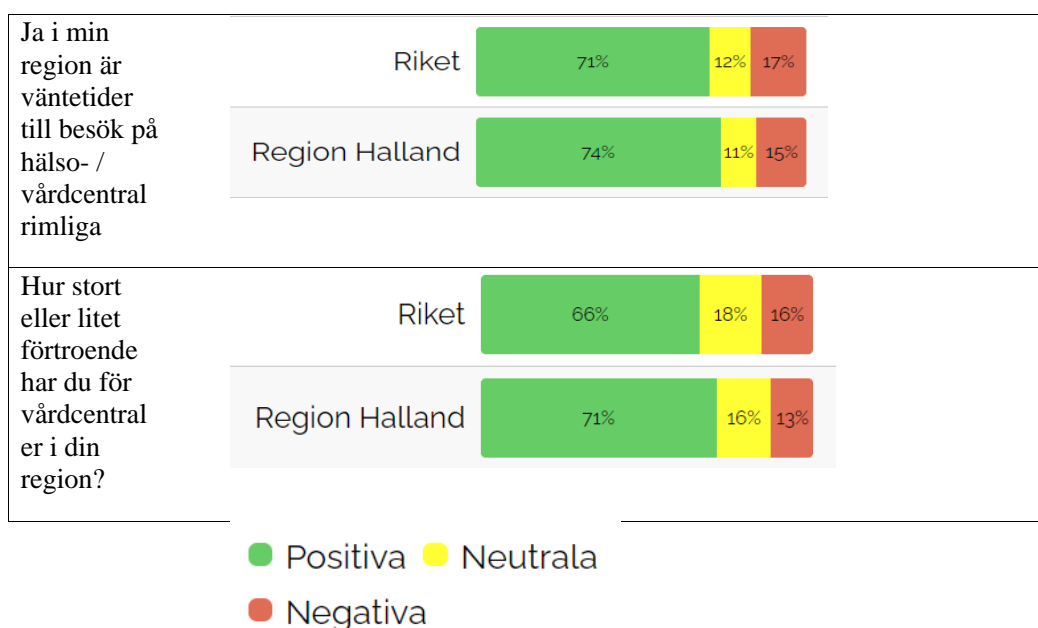
²⁰ Kommunikation är inklusive delarna information, delaktighet, samtycke och bemötande

Klagomål gällande Närsjukvården Region Halland	2018	2019	2020
Vårdcentralen Halland	204	198	209
Vårdval Halland privata vårdenehter (inkl. Närakuten KBA)	110	109	178
Totalt	314	307	387

4.6 Hälsa- och sjukvårdsbarometern

I den årligen återkommande undersökningen *Hälsa- och sjukvårdsbarometern* mäts befolkningens inställning till hälso- och sjukvården. Resultaten från 2020 visar att 74 procent av befolkningen i Halland tycker att väntetiden till vårdcentralen är rimlig, vilket är en förbättring med fem procentenheter jämfört med 2019. Skillnaden till Region Kalmar, som inom denna parameter har det bästa resultatet, är tolv procentenheter (86 procent) och Region Halland delar listans tionde plats tillsammans med Region Dalarna.

En annan parameter som följs upp i barometern är invånarnas förtroende för vårdcentralerna. 71 procent av hallänningarna har uppgett sig ha stort förtroende för vårdcentralerna i regionen, vilket är en förbättring gentemot 2019 då 68 procent av befolkningen uppgav att de hade stort förtroende. Region Jönköping placerar sig främst av samtliga regioner med 75 procent medan Halland kommer på en delad tredjeplats ihop med Region Kronoberg och Region Gävleborg.

5. Läkemedel och terapeutiska kvoter

- Förmånskostnaden²¹ för förskrivning på vårdenheterna ökade under året med 24,8 miljoner kronor jämfört med 2019.
- De största kostnadsökningarna avser diabetesläkemedel, nya antikoagulantia och läkemedel mot hjärt- och kärlsjukdomar.

Receptförskrivningen vid enheter inom Vårdval Halland svarar för 29 procent av förmånskostnaden för hallänningar. Den totala förmånskostnaden för läkemedel och handelsvaror inom Vårdval Halland närsjukvård uppgick under 2020 till 323,5 miljoner kronor, en ökning med 24,8 miljoner kronor jämfört med 2019. Det innebär en kostnadsökningstakt på 8,3 procent vilket är jämförbart med den takt på 8,5 procent som förmånskostnaden ökade med i Region Halland som helhet.

Den största delen av kostnadsökningen beror på fortsatt ökad förskrivning av nya blodförtunnande läkemedel, så kallade NOAK, och av nyare diabetesläkemedel samt en kombination av ökad användning av och prishöjningar på läkemedel mot hjärt- och kärlsjukdomar. Användningen av NOAK är i enlighet med nationella och regionala rekommendationer och Halland ligger bra till nationellt i jämförelser avseende antikoagulantia-behandling vid förmaksflimmer.

Rekommendationsgraden för nyare diabetesmedel har ökat de senaste åren och användningen ökar därför naturligt. Nationellt sett ligger Halland bra till avseende resultaten för behandling av diabetes och utfall av HbA1c (långtidsockervärde). Region Halland har historiskt legat dåligt till i nationella jämförelser för basbehandling vid hjärtsvikt och en förbättrad hjärtsviktsbehandling för hallänningar skulle kräva en ökad förskrivning av t.ex. blodtryckssänkande medicinering. Den ökade förskrivning av de tre ovanstående läkemedelsgrupperna står för drygt 70 procent av kostnadsökningen på läkemedelsområdet inom Vårdval Halland vilket innebär att kostnadsökningarna är spridda över fler läkemedelsgrupper. Inte oväsentliga kostnadsökningar ses även för läkemedel mot kroniskt obstruktiv lungsjukdom och astma (+2,1 mkr) och depression och sömnproblem (+1,5 mkr).

Volymen förskrivna receptläkemedel ökar årligen, under 2020 med ca 4,9 miljoner definierade dygnsdoser (DDD) inom vårdvalet, vilket motsvarar 3,7 procent ökning jämfört med 2019.

²¹ Regionens kostnad för läkemedel och handelsvaror som omfattas av högkostnadsskyddet (apotekets utförsäljningspris minus patientens egenavgift)

Kostnader för läkemedel i Vårdval Halland närsjukvård 2016-2020 ²²						
	2016	2017	2018	2019	2020	Förändring 2019-20
Förmånskostnad (kr) ²³	238 686 376	255 102 082	273 503 781	298 726 511	323 500 531	8,3 %
Volym (DDD)	119 092 769	124 036 743	126 439 224	131 391 919	136 365 256	3,7 %

Läkemedelskommittén Halland återkopplar följsamhet till samtliga terapeutiska kvoter varje tertial till alla vårdenheter i Vårdval Halland. Utskicket kan användas som stöd och diskussionsunderlag i vårdenhetschefens uppföljning av läkemedelsförskrivningen. Under 2020 har en förbättring skett för kvoten Perorala opioider. För kvoten PcV Barn²⁴, som Vårdval Halland för första gången nådde samlat målvärde för under 2019, har måluppfyllnaden åter försämrats under året. Detta har dock sin naturliga förklaring i att det totala antalet antibiotikarecept har minskat kraftigt med anledning av pandemin och att PcV mot luftvägsinfektioner är det läkemedel i gruppen som huvudsakligen har minskat. Kvoten NPH-insulin har sedan flera år varit jämförelsevis låg i Halland och når inte upp till önskad andel. Kvoten påverkas av vilka preparat som patienter sätts in på vid sjukhusvård och kräver samverkan med verksamheter för Hallands sjukhus för att kunna nås.

Följsamhet till terapeutiska kvoter						
Kvot	Målvärde	Resultat 2016	Resultat 2017	Resultat 2018	Resultat 2019	Resultat 2020
Svaga opioider, liten förpackning	<25 DDD	21	18	18	21	22
Sömnmedel, liten förpackning	<30 DDD	29	29	28	32	30
NPH-insulin, val enligt rekommendation	≥70 %	40	37	34	31	30
Antidepressiva, val enligt rekommendation	≥80 %	82	80	89	89	88
Perorala opioider (mot fentanyl), val enligt rekommendation	≥70 %	75	75	80	79	82
NSAID, val enligt rekommendation	≥80 %	75	75	75	74	72
PcV Barn 0-6 år, val enligt rekommendation	≥80 %	71	78	79	81	76
UVI-antibiotika kvinnor ≥18, val enligt rekommendation	≥85 %	91	91	91	93	94

²² Källa: Consice/Insikt feb 2021

²³ Handelsvaror och läkemedel, inklusive moms innan eventuella riskdelningsavtal eller andra rabatter som fås i efterhand.

²⁴ Antibiotika mot luftvägsindikationer

6. Barnhälsovård

- Andelen deltagande i föräldrautbildning har, trots pandemin, varit i nivå med tidigare år.
- Vaccinationstäckningen har inte påverkats negativt under året.

Utveckling under året

Under 2020 har en tillfällig insats med statliga överenskommelsemedel²⁵ medfört satsningar på att förbättra språkbedömningen för 4-åringar, stödja barnhälsovårdsspsykologerna samt genomföra ett utökat hembesöksprojekt. En projektanställd logoped har arbetat deltid inom den centrala barnhälsovården (BHV) med att införa ett nytt språkbedömningstest för 4-åringar som ger en mer heltäckande bild av språkutvecklingen än det tidigare testet som mer fokuserade på uttal. Utbildningsinsatser kring språkbedömning har genomförts till alla barnhälsovårdsenheter och bildstöd har utvecklats. En deltidstjänst som övergripande barnhälsovårdsspsykolog har också funnits under året för att kompetensutveckla, samordna och stödja de ca 20 olika psykologer som arbetar med barnhälsovård. Via denna insats har också utbildning för barnhälsovårdssköterskor genomförts och arbete med rutiner för barnhälsovårdsspsykologernas verksamhet har påbörjats.

Pandemin har lett till att utbildningsaktiviteter för barnhälsovårdspersonal har ställts in eller genomförts på distans. Det finns uppgifter om att övervikt och fetma har ökat bland barnen i BVC-åldern (0-6 år) baserat på enskilda barnhälsovårdssköterskors upplevelse. Om det stämmer generellt är ännu inte analyserat/kan vara för tidigt att se, men blir en viktig uppgift att följa upp framöver.

Socialstyrelsen har under 2020 utvärderat barnhälsovården på nationell nivå. I rapporten ligger Halland kring medel för de flesta undersökta variabler (huvudsakligen baserat på 2019 års statistik), utmärker sig positivt i förekomsten av hembesök till nyfödda och i hur barnhälsovårdssjuksköterskorna upplever samarbetet med barnhälsovårdsspsykologer. Halland ligger mycket lågt i hur barnhälsovårdssjuksköterskorna upplever samarbetet med socialtjänsten och i rapporten betonas att Halland har låg bemanning inom den centrala barnhälsovårdsteamet.

6.1 Vaccination

Det allmänna barnvaccinationsprogrammet är ett av barnhälsovårdens viktigaste uppdrag. Vaccinationstäckningen i Halland ligger, trots pandemin, fortfarande på en hög nivå där 98,4 procent (98,5 procent 2019) av barnen hade fått tre vaccindoser mot difteri, stelkramp, kikhosta, polio och Haemophilus influenzae

²⁵ God och nära vård 2020 – en omställning av hälso- och sjukvården med fokus på primärvården

typ b (Hexavalent vaccin). För vaccin mot mässling, påssjuka och röda hund (MPR) var vaccinationsgraden 98,0 procent (98,1 procent 2019).

6.2 Hembesök och föräldragrupp

Hembesök skall erbjudas till samtliga familjer med nyfödda barn, familjer som kommit hem med adoptivbarn och familjer som tar emot placerade barn. Andelen förstföderskor som fått hembesök visar sjunkande värden där Kungsbacka, Varberg och Falkenberg inte når upp till målvärdet på kommunnivå (liknande resultat 2019 med undantag av Falkenberg). Det är sannolikt att pandemin bidragit till svårigheter att genomföra hembesök och pandemin har även påverkat båda föräldrarnas möjlighet att vara med vid besök på barnvårdscentral (BVC-besök).

Nyblivna föräldrar skall enligt lag erbjudas föräldrautbildning i grupp (flertalet övriga uppdrag inom barnhälsovården baseras på riktlinjer/rekommendationer). BVC ska, när grupper inte kan tillhandahållas, istället erbjuda individuell information. Många BVC-enheter når inte upp till målvärdet och variationen inom länet är stor både mellan enheter och mellan kommuner. Trots pandemin och att gruppverksamheten under delar av året helt ställts in ses inte någon generell försämring, antalet deltagande bland förstagångsföräldrar ligger på 66 procent 2020 (65 procent 2019).

Med hjälp av tillfälliga statliga pengar genomfördes under året ett hembesöksprojekt med riktade insatser och fokus att erbjuda extra hembesök till barn och familjer med särskilda behov. Syftet med projektet har varit att främja/stödja/utveckla föräldraförmågan hos familjer som är i behov av särskilt stöd och därigenom främja barns hälsa. De preliminära resultaten, vid en uppföljande workshop med barnhälsovårdssjuksköterskor och vårdcentralschefer visar på en förbättrad kontakt med föräldrar, god identifiering av barn och familjer i behov av särskilt stöd samt upplevelse av nöjda familjer. Projektet genomfördes vid två BVC i Halland och av en årskull blev ca 17 procent av familjerna erbjudna och tackade ja.

6.3 BHV-sjuksköterskebemanning

En positiv utveckling 2020 rör bemanningen på BVC, där brister påtalats flertalet gånger tidigare i denna rapport och vid närsjukvårdens dialogmöten. Under 2020 nåddes målen om högst 55 nyfödda per barnhälsovårdssjuksköterska i samtliga kommuner, med stora förbättringar i Kungsbacka och Varberg (som tidigare legat lågt) och några större enheter i Halmstad. Framförallt är det flera stora BVCer i norra Halland som tidigare år haft låg bemanning men som nu fått förbättrade förutsättningar (se *Samlad tabell barnhälsovård 2020*). Samtidigt finns vissa BVC som har en klart lägre bemanning 2020. I socioekonomiskt utsatta områden kan bemanningen behöva vara högre. Spridningen är stor mellan olika enheter och är direkt kopplat till variation i hur många nyfödda som listas vid varje BVC.

6.4 Amning

Amning under barnets första sex månader har sjunkit 2020 jämfört med 2019, med ett par procentenheter vid varje ålder (1 vecka, 2, 4 respektive 6 månader). Liksom tidigare år varierar amningsfrekvensen mellan de sex olika kommunerna och olika BVC där socioekonomiska faktorer och traditioner har betydelse. För att främja och stödja amning är barnkompetens och sjuksköterskebemanning viktiga framgångsfaktorer. I Region Halland har merparten av barnhälsovårdssjuksköterskorna genomgått en regional tredagars amningsutbildning. Pandemin kan ha bidragit till att amningsstödande insatser försvårats som förklaring till sjunkande frekvens av amning. Under pandemin har fler mödrar gått på tidig hemgång från förlossning/BB vilket kan ha försvärat stödet till mödrar med amningssvårigheter i tidigt skede.

6.5 EPDS

Depression hos nyblivna mammor påverkar inte bara kvinnans egen hälsa, utan också föräldraparets relation och kan ge långvariga negativa effekter på barnets utveckling. EPDS (Edinburgh Postnatal Depression Scale) är ett verktyg som är del i basprogrammet för BVC, med vilket barnhälsovårdssjuksköterskan screenar efter depression hos nyblivna mödrar. Merparten av mödrarna i Halland erbjuder EPDS men målet på 95 procent nås inte i någon kommun, totalt nådde 21 BVC målet. En liten nedgång sågs 2020 jämfört med 2019. Stödsamtal med barnhälsovårdssjuksköterska har visat sig vara effektivt för nedstämda mammor men kräver särskild kompetens/utbildningsinsats. Under 2020 kunde det genomföras en utbildning i Halland med hjälp av samordnande barnhälsovårdsspsykiolog (tidigare år har en extern föreläsare tagits in för ändamålet).

Samlad tabell barnhälsovård 2020							
	Hexavalent vaccin	MPR vaccin	Hembesök förstagångsföräldrar*	Genomförd EPDS	Föräldra-grupp*	Amning 4 mån.	Nyfödda per 40 tim. BHV-ssk
Mål	> 98 %	> 98 %	> 95 %	> 95 %	> 70 %	Högt	< 55
Kungsbacka	98,6	98,2	80	81	64	72	47
Varberg	98,6	98,2	84	84	69	68	54
Falkenberg	97,0	97,2	86	92	63	70	52
Halmstad	98,7	97,9	98	86	65	68	50
Laholm	98,6	98,6	100	93	94	71	41
Hylte	98,5	97,8	100	94	40	72	45
Halland	98,4	98,0	84	86	66	69	49

*Hembesök och föräldragrupper avser förstagångsföräldrar, för flerbarnsföräldrar ses lägre värden.

Regionkontoret

Diarienummer
RS210410